ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΡΧΗ ΚΑΤΑ GRUNERT

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα) της 12ης Ιουνίου 1980 *

Στην υπόθεση 88/79,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του tribunal de grande instance του Στρασβούργου προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

Εισαγγελικής Αρχής

και

Siegfried Grunert, διαχειριστού εταιρίας, κατοίκου Στρασβούργου,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των οδηγιών του Συμβουλίου της 5ης Νοεμβρίου 1963 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/001, σ. 89 επ.) και της 13ης Ιουλίου 1970 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/005, σ. 130 επ.) σχετικά με τις ουσίες που επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στα τρόφιμα,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. O'Keeffe, πρόεδρο τμήματος, G. Bosco και T. Koopmans, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Mayras
γραμματέας: J. A. Pompe, βοηθός γραμματέας,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με απόφαση της 22ας Μαρτίου 1979, που περιήλθε στο Δικαστήριο την 1η Ιουνίου 1979, το tribunal de grande instance του Στρασβούργου υπέβαλε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 64/54 του Συμβουλίου της 5ης Νοεμβρίου 1963, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα συντηρητικά που επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στα τρόφιμα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/001, σ. 89 επ.) και της οδηγίας 70/357 του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 1970, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τις ουσίες που έχουν αντιοξειδωτικά αποτελέσματα και επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στα τρόφιμα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/005, σ. 130 επ.).

2 Το tribunal επελήφθη ποινικής διώξεως κατά διαχειριστού εταιρίας, ο οποίος κατηγορείται ότι έθεσε σε πώληση και επώλησε, γνωρίζοντας τον προορισμό του, προϊόν ικανό να επιφέρει την παραποίηση τροφίμων, συγκεκριμένα συντηρητικό περιέχον γαλακτικό οξύ και κιτρικό οξύ. Το εν λόγω προϊόν εχρησιμοποιείτο στην αλλαντοποιία και διετίθετο στο εμπόριο από την εταιρία την οποία διεχειρίζετο ο κατηγορούμενος.

3 Η απόφαση περί παραπομπής διαπιστώνει ότι η εφαρμοστέα γαλλική κανονιστική ρύθμιση απαγορεύει την προσθήκη στα τρόφιμα οποιασδήποτε ουσίας που δεν έχει προηγουμένως ρητώς επιτραπεί, ότι ούτε το γαλακτικό οξύ ούτε το κιτρικό οξύ δεν έχουν αποτελέσει το αντικείμενο τέτοιας αδείας, και ότι η χρησιμοποίησή τους απαγορεύεται, επομένως, σύμφωνα με την εθνική κανονιστική ρύθμιση. Εντούτοις, το tribunal θεώρησε ότι η οδηγία 64/54, καθώς και ορισμένες άλλες οδηγίες, θεσπίζουν πίνακα των μόνων συντηρητικών που επιτρέπονται στα κράτη μέλη για την προστασία των τροφίμων και ότι αυτός ο πίνακας περιλαμβάνει το γαλακτικό οξύ και το κιτρικό οξύ.

4 Με το πρώτο ερώτημα, το tribunal ερωτά το Δικαστήριο αν τα κράτη μέλη είχαν ως υποχρέωση να επιτρέψουν, με τις εθνικές τους νομοθεσίες, το σύνολο των συντηρητικών που μπορούν να χρησιμοποιούνται στα τρόφιμα και που απαριθμούνται στις οδηγίες 64/54 και 70/357, ή αν θα όφειλαν μόνο να απαγορεύσουν τη χρησιμοποίηση οποιασδήποτε ουσίας που δεν περιλαμβάνεται σ' αυτές τις απαριθμήσεις.

5 Το άρθρο 1 της οδηγίας 64/54 απαγορεύει στα κράτη μέλη να επιτρέπουν, για την προστασία των τροφίμων κατά των αλλοιώσεων που προκαλούν μικροοργανισμοί, τη χρησιμοποίηση συντηρητικών εκτός αυτών που αναφέρονται στο παράρτημά της, όπου μεταξύ άλλων αναφέρεται και το γαλακτικό οξύ. Το άρθρο 2, παράγραφος 2 διευκρινίζει ότι η οδηγία δεν θίγει τις διατάξεις των εθνικών νομοθεσιών που καθορίζουν τα τρόφιμα στα οποία επιτρέπεται να προστεθούν τα συντηρητικά που απαριθμούνται στο παράρτημα, διευκρινίζει όμως, επίσης, ότι αυτές οι διατάξεις δεν πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα να αποκλειστεί εξ ολοκλήρου η χρησιμοποίηση στα τρόφιμα ενός από τα συντηρητικά που απαριθμούνται στο παράρτημα.

6 Σύμφωνα με τις αιτιολογικές της σκέψεις, η οδηγία δεν συνιστά παρά το πρώτο στάδιο της προσεγγίσεως των εθνικών νομοθεσιών στον τομέα των συντηρητικών, στάδιο χαρακτηριζόμενο από την κατάρτιση ενιαίου πίνακα συντηρητικών, των οποίων η χρήση θα επιτρέπεται. Σε δεύτερο στάδιο, η προσέγγιση των νομοθεσιών πρέπει να εξετάσει κάθε τρόφιμο χωριστά, στο οποίο θα είναι δυνατό να προστεθούν τα συντηρητικά που επιτρέπει η οδηγία.

7 Όπως προκύπτει από τις διατάξεις της οδηγίας 70/357 και ιδίως από τα άρθρα 1 και 9, καθώς και από τις αιτιολογικές της σκέψεις, το ίδιο σύστημα θεσπίστηκε για τα αντιοξειδωτικά. Το γαλακτικό οξύ και το κιτρικό οξύ αναφέρονται στο παράρτημα αυτής της οδηγίας.

8 Στο παρόν στάδιο της προσεγγίσεως των εθνικών νομοθεσιών, στο πλαίσιο των συντηρητικών και αντιοξειδωτικών, τα κράτη μέλη δεν έχουν, επομένως, την υποχρέωση να επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση στα τρόφιμα όλων των ουσιών που θεωρούνται από τις οδηγίες ότι μπορούν να χρησιμοποιούνται. Τα κράτη μέλη έχουν διατηρήσει ορισμένη ελευθερία για να καθορίζουν τους δικούς τους κανόνες ως προς την προσθήκη συντηρητικών και αντιοξειδωτικών στα τρόφιμα, υπό τη διττή προϋπόθεση ότι κανένα συντηρητικό ή αντιοξειδωτικό που δεν αναφέρεται σε έναν από τους δύο πίνακες, τους προσαρτημένους στις οδηγίες, δεν θα επιτρέπεται και ότι δεν θα απαγορευθεί εντελώς η χρησιμοποίηση συντηρητικού ή αντιοξειδωτικού που αναφέρεται σ' αυτούς τους πίνακες.

9 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι εν λόγω δύο οδηγίες αφορούν τη χρησιμοποίηση συντηρητικών ή αντιοξειδωτικών στα τρόφιμα· όσον αφορά τη διάθεση στο εμπόριο αυτών των ουσιών, συνεπάγονται μόνο την υποχρέωση για τα κράτη μέλη, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 9 της οδηγίας 64/54 και στο άρθρο 8 της οδηγίας 70/357, να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε αυτές οι ουσίες να διατίθενται στο εμπόριο μόνον αν η συσκευασία ή το περιέχον αυτές αντικείμενο φέρει ορισμένες ενδείξεις.

10 Λαμβανομένων υπόψη αυτών των διατάξεων, και δεδομένου ότι η χρησιμοποίηση των συντηρητικών και αντιοξειδωτικών που απαριθμούνται από τις δύο οδηγίες δεν μπορεί να απαγορεύεται για όλα τα τρόφιμα, η γενική απαγόρευση διαθέσεως στο εμπόριο αυτών των ουσιών θα μπορούσε ωστόσο να παρεμβάλλει εμπόδια στην εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων και θα έπρεπε, συνεπώς, να θεωρείται ως αντίθετη προς τους σκοπούς που επιδιώκουν οι δύο οδηγίες.

11 Πρέπει, επομένως, να δοθεί στο πρώτο ερώτημα η απάντηση ότι οι οδηγίες 64/54 και 70/357 υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να μην επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση στα τρόφιμα συντηρητικών ή αντιοξειδωτικών που δεν απαριθμούνται στους πίνακες τους προσαρτημένους σ' αυτές τις οδηγίες. Εντούτοις, η ελευθερία που έτσι έχει αφεθεί στα κράτη μέλη δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα να αποκλείεται εντελώς η χρησιμοποίηση στα εν λόγω τρόφιμα μιας απ' αυτές τις ουσίες ούτε να παρεμβάλλονται εμπόδια σε οποιαδήποτε διάθεση τέτοιας ουσίας.

12 Με το δεύτερο ερώτημα, το tribunal ερωτά το Δικαστήριο αν υπήκοος κράτους μέλους μπορεί να επικαλεστεί τις διατάξεις των οδηγιών 64/54 και 70/357 στην περίπτωση κατά την οποία η εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία είναι αντίθετη προς αυτές τις οδηγίες.

13 Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, μ' αυτό το ερώτημα, το tribunal ζητεί να πληροφορηθεί αν μπορεί να γίνει επίκληση ενώπιον εθνικού δικαστηρίου των διατάξεων των δύο οδηγιών που αποτελούν το αντικείμενο του πρώτου ερωτήματος.

14 Οι σχετικές με το πρώτο ερώτημα σκέψεις κατέδειξαν ότι, παρ' όλον ότι γενικά οι δύο οδηγίες αφήνουν μεγάλη ελευθερία στα κράτη μέλη να επιτρέπουν ή να μην επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση στα τρόφιμα συντηρητικών ή αντιοξειδωτικών που αναφέρονται στα παραρτήματά τους, οι νομοθεσίες των κρατών μελών δεν μπορούν, ωστόσο, να απαγορεύουν οποιαδήποτε χρησιμοποίηση στα τρόφιμα ενός από αυτά τα συντηρητικά ή αντιοξειδωτικά, ούτε να παρεμβάλλουν εμπόδια σε οποιαδήποτε διάθεση στο εμπόριο τέτοιας ουσίας. Η απαγόρευση, που γίνεται στα κράτη μέλη να εισαγάγουν ή να διατηρήσουν νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις κατ' αυτή την έννοια, είναι ανεπιφύλακτη και επαρκώς σαφής ώστε να επιτρέπει στα υποκείμενα δικαίου να την επικαλούνται ενώπιον εθνικού δικαστηρίου αν εκτίθενται στον κίνδυνο να εφαρμοστούν επ' αυτών τέτοιες νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις.

15 Πρέπει, επομένως, να δοθεί στο δεύτερο ερώτημα η απάντηση ότι στο μέτρο που οι οδηγίες 64/54 και 70/357 δεν επιτρέπουν στα κράτη μέλη να απαγορεύσουν τελείως τη χρησιμοποίηση στα τρόφιμα που προορίζονται για τη διατροφή των

ανθρώπων συντηρητικού ή αντιοξειδωτικού, περιλαμβανόμενου στους πίνακες των παραρτημάτων αυτών των οδηγιών, ούτε να παρεμβάλλουν εμπόδια σε οποιαδήποτε διάθεση στο εμπόριο τέτοιας ουσίας, μπορεί να γίνει επίκληση των διατάξεων των εν λόγω οδηγιών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε, με απόφαση της 22ας Μαρτίου 1979, το tribunal de grande instance του Στρασβούργου, αποφαίνεται:

1) **Οι οδηγίες 64/54 και 70/357 υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να μην επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση στα τρόφιμα συντηρητικών ή αντιοξειδωτικών που δεν απαριθμούνται στους πίνακες τους προσαρτημένους σ' αυτές τις οδηγίες. Εντούτοις, η ελευθερία που έτσι έχει αφεθεί στα κράτη μέλη δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα να αποκλείεται εντελώς η χρησιμοποίηση στα εν λόγω τρόφιμα μιας απ' αυτές τις ουσίες ούτε να παρεμβάλλονται εμπόδια σε οποιαδήποτε διάθεση τέτοιας ουσίας.**

2) **Στο μέτρο που οι οδηγίες 64/54 και 70/357 δεν επιτρέπουν στα κράτη μέλη να απαγορεύσουν τελείως τη χρησιμοποίηση στα τρόφιμα που προορίζονται για τη διατροφή των ανθρώπων συντηρητικού ή αντιοξειδωτικού, περιλαμβανόμενου στους πίνακες των παραρτημάτων αυτών των οδηγιών, ούτε να παρεμβάλλουν εμπόδια σε οποιαδήποτε διάθεση στο εμπόριο τέτοιας ουσίας, μπορεί να γίνει επίκληση των διατάξεων των εν λόγω οδηγιών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.**

O' Keeffe Bosco Koopmans

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Ιουνίου 1980.

Ο γραμματέας
J.A. Pompe
βοηθός γραμματέας

Ο πρόεδρος του πρώτου τμήματος
A. O'Keeffe